

DIÀLEG

Elogi desmesurat

Dels poetes

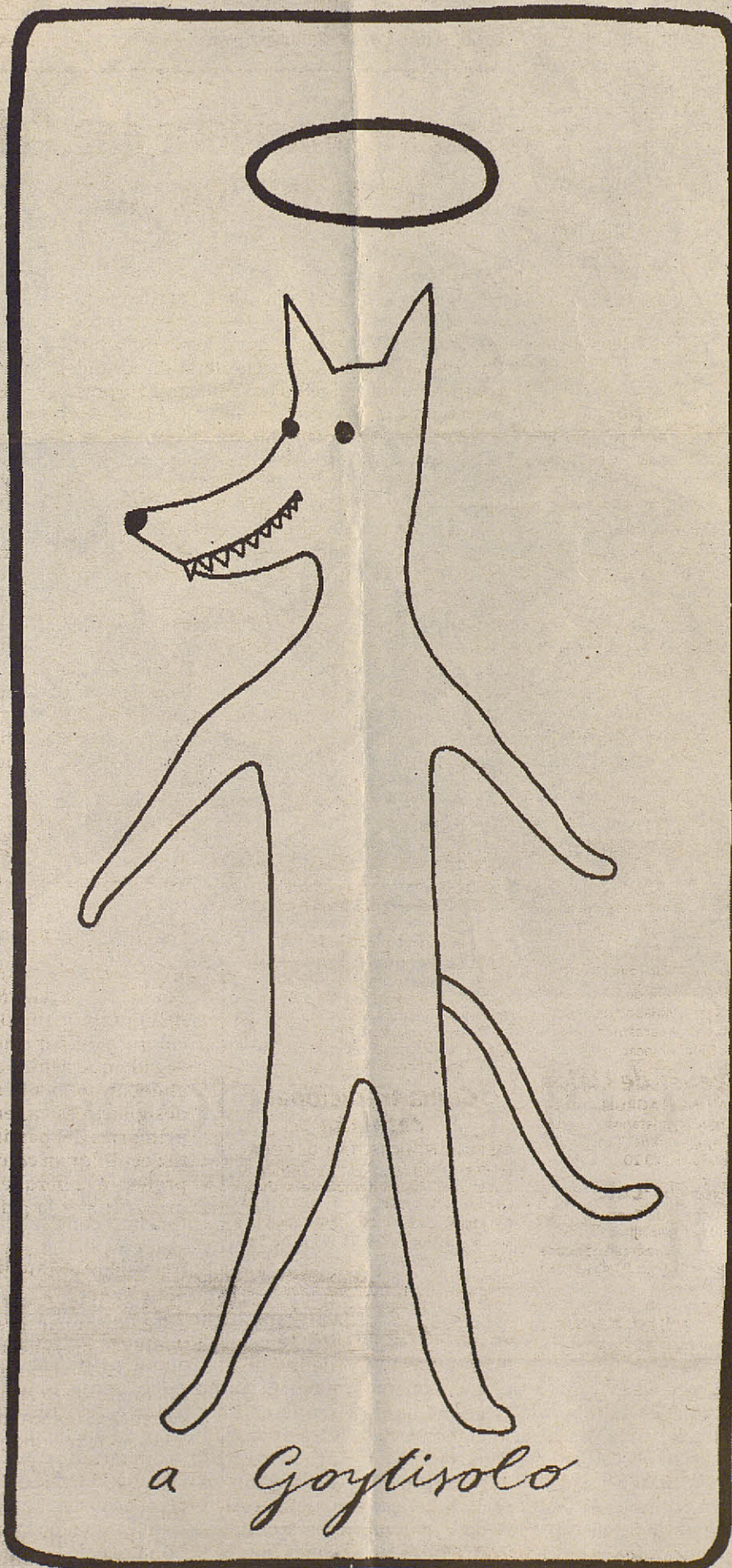
Segueix ja clarrera →

MANUEL VÁZQUEZ MOLTALBÁN

La mort de José Agustín Goytisolo ha demostrat que els poetes commouen i no només, com en aquest cas, per les morboses especulacions sobre la manera de morir, sinó perquè se sap secretament que els poetes miren les persones i les coses d'una altra manera i per això poden desvelar-les com cap altre bruixot. Els ulls dels poetes que mai van portar ulleres -els que portem ulleres som una altra cosa- construeixen i deconstrueixen la massa verbal a la recerca de les paraules i les siluetes essencials. Només un artista propietari dels ulls d'Alberti ha pogut obsessionar-se pels ulls de Picasso, perquè la mirada ho és tot, ella descobreix el món i ella intenta reordenar-lo, primer com a fet de consciència i després com a afany èticament correcte, és a dir, necessari.

La mirada clara d'Alberti va fer possible que la pel·lícula de la dramàtica història d'Espanya tingués so d'onatge en una platja equidistant entre la nostàlgia i el futur, un arc estès per sobre de les fosses recremades de la nit i de la mort. Per això la poesia d'Alberti, al ser tan clara, és transparent i tradueix l'elementalitat del que s'ha vist, com si fos la primera vegada, i l'elementalitat de la veritat, com si fos irrebutable. Mirada naïf de pintor i poeta ungit pel do de l'evidència, el més irritant, ha estat objecte de culte per part de la internacional de la innocència i de condemnaió per part dels cacics del menyspreu i els horitzons penjats com postissos colls de cel·luloide. Pel seu mal cap va perdre arbrades i va errar per túnels d'estrangeria i quan es van resituar els quatre horitzons de la seva pàtria, va tornar amb la jaqueta vermella comprada en les més sospitoses rebaixes de les primaveres romanes. Pel seu mal cap es va privar de gairebé quaranta salutacions de Nadal de Franco, Franco, Franco i per

"Ulls absoluts tenia José Agustín Goytisolo quan era un poeta jove, absoluts i mesopotàmics, ulls de perfil, com la seva actitud al recitar, com si plantegés un duel i una bravata al flaix, amb la seva veu fonda i escrutadora"

la seva mala jaqueta va perdre el premi Nobel, si és que perdre aquest premi sigui realment perdre un premi. Però aquí està, Alberti viu, que no supervivent, entre la millor poesia del segle i de l'univers, en el capítol dels poetes absoluts, contemplant... "Las fogatas a lo lejos / como barcos incendiados / ¿Arde el río / o están ardiendo los barcos?"

Doncs bé, ulls absoluts tenia José Agustín Goytisolo quan era un poeta jove, absoluts i mesopotàmics, ulls de perfil, com la seva actitud al recitar, com si plantegés un duel i una bravata al flaix. No, no era una bravata al flaix, perquè en aquells anys els recitals de José Agustín i els altres escriptors anti-franquistes eren gairebé secrets. Recordo el dia que vam fer entrar per la porta del darrere de la Universitat Gabriel Ferrater i Carles Riba, mal emparats per una decisió del delegat de cultura del SEU, un infiltrat en les files del sindicat únic universitari. Era el primer retorn de Riba a la Universitat, i si bé els seus ulls ballaven amables i sorpresos sobre una joventut que el recuperava, la seva veu acusava totes les arqueologies sentimentals de la trobada. Ferrater era el presentador, brillant, immens en el seu saber i subtileza, tot i que mal acompanyat per una veu que es posava a tremolar en públic molt més que en privat. Per aquella porta del darrere vam fer entrar Pere Quart, Barral, Jaime Gil, José Agustín, i era Goytisolo el millor recitador de si mateix, sempre mirant-nos com si ens afrontés.

Amb els anys se li va aflebir la musculatura, fins i tot la dels ulls, però va adquirir un prodigiós control de la veu en relació amb l'actitud de recitar, d'aquí l'èxit del tàndem que va compondre amb Paco Ibáñez. S'ha de dir que va escriure la poesia que li anava millor a la veu, perquè som davant el penúltim poeta que es llegia a ell mateix en veu alta mentre componia, a la recerca del color de les paraules, com es mirava, ens mirava, també en veu alta.